

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної та соціальної психології і соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчально-методичної роботи та рекрутації
проф. Гавришук В. В.
Протокол № 18 від 18.10.2017 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ

підготовки магістра

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальності 054 Соціологія

освітньої програми Соціологія

Луцьк – 2017

Програма навчальної дисципліни «Соціальне прогнозування» підготовки магістра, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 054 Соціологія, за освітньої програмою Соціологія

Розробник: доцент кафедри загальної та соціальної психології і соціології Сальнікова С. А., кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи

Рецензент: доцент кафедри загальної та соціальної психології і соціології Ліщук-Горчинська Т. П., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри загальної та соціальної психології і соціології

протокол № 2 від 4 лютого 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ Засквіна М.В.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології і соціології

протокол № 2 від 4 лютого 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____

Увакашко О.В.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1.1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4	054 Соціологія	Рік навчання 7
		Семестр 11-й
ІНДЗ: <u>немає</u>	Соціологія Магістр	Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 76 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен

Таблиця 1.2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4	054 Соціологія	Рік навчання 7
		Семестр 13-й
ІНДЗ: <u>немає</u>	Соціологія Магістр	Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 8 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 14 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна є важливим спеціально орієнтованим предметом, що безпосередньо сприяє розвитку професійної підготовки, формуванню та вдосконаленню певних фахових умінь та навичок у студентів-соціологів як майбутніх працівників соціологічних служб, науково-дослідних центрів та організацій, а також органів державного управління.

Метою курсу є отримання студентами прогностичних компетенцій, знань, вмінь та навичок, необхідних для моделювання та прогнозування соціальних процесів.

Досягнення мети передбачає виконання наступних **завдань** навчальної дисципліни:

- ознайомлення із концептуальними та організаційно-методичними засадами і механізмами моделювання та прогнозування соціальних процесів;
- аналіз специфіки соціальних процесів та оцінка можливостей їхнього моделювання;
- вивчення методів прогностичного моделювання соціальних процесів та
- методик розробки соціально-інформаційних показників;
- реалізація методик побудови соціальних прогнозів, механізмів прийняття рішень, планування і впровадження соціальних змін.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни потребують вивчення математичних методів аналізу емпіричних даних, інформаційних технологій, демографії, якісних та кількісних методів збору інформації, низки галузевих соціологій: політики, релігії, міста і села та ін.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Після завершення навчального курсу у студентів мають сформуватися наступні компетенції:

- здатність встановлення специфіки соціальних процесів та можливості їхнього моделювання;
- вміння оцінювати можливості соціального моделювання;
- здатність виокремлювати основні види соціальних прогнозів та принципів і процедур їх побудови;
- вміння виокремлювати основні види моделювання та встановлювати доцільність їхнього використання для різних типів соціальних об'єктів;
- здатність використовувати соціально-інформаційні показники у процесі побудови моделей соціальних об'єктів на практиці;
- вміння здійснювати відбір показників (Big Data) для побудови моделей соціальних процесів;
- здатність здійснювати контроль якості соціальних прогнозів;
- здатність конструювати моделі соціально-політичних, соціально-економічних та соціокультурних процесів;
- здатність до здійснення прогнозів соціальних явищ на основі їхньої емпіричної моделі;
- вміння оцінювати якість моделей та прогнозів, що стосуються соціальних процесів.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів.

Структура навчальної дисципліни представлена у таблицях 2.1. і 2.2.

Таблиця 2.1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Методологічні та організаційно-методичні засади моделювання та прогнозування соціальних процесів					
Тема 1. Методологічні основи прогнозування соціальних процесів	8	2		6	
Тема 2. Основні методи соціального прогнозування	8	2		6	
Тема 3. Соціально-інформаційні показники	10	2	2	6	
Тема 4. Методи і моделі прогнозування з використанням Big Data	14	2	2	8	2
Тема 5. Прогнозування соціально-політичних, соціально-економічних та соціокультурних процесів: локальний та глобальний виміри	14	2	2	8	2
Разом за модулем 1	54	10	6	34	4
Змістовий модуль 2. Моделювання та прогнозування соціальних процесів					
Тема 6. Методологія моделювання соціальних процесів	12	2	2	8	
Тема 7. Відбір показників (Big Data) для побудови емпіричних моделей	18	2	2	12	2
Тема 8. Конструювання емпіричних прогностичних моделей, оцінювання їх якості	16	2	2	10	2
Тема 9. Прогнозування одновимірних процесів, оцінювання якості	10	2	2	6	
Тема 10. Прогнозування багатовимірних процесів, оцінювання якості	10	2	2	6	
Разом за модулем 2	66	10	10	42	4
Всього годин:	120	20	16	76	8

Таблиця 2.2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Методологічні та організаційно-методичні засади моделювання та прогнозування соціальних процесів					
Тема 1. Методологічні основи прогнозування соціальних процесів	8	1		6	1
Тема 2. Основні методи соціального прогнозування	8	1		6	1
Тема 3. Соціально-інформаційні показники	10	1	1	6	2

Тема 4. Методи і моделі прогнозування з використанням Big Data	14	1	1	10	2
Тема 5. Прогнозування соціально-політичних, соціально-економічних та соціокультурних процесів: локальний та глобальний виміри	14	1	1	10	2
Разом за модулем 1	54	5	3	38	8
Змістовий модуль 2. Моделювання та прогнозування соціальних процесів					
Тема 6. Методологія моделювання соціальних процесів	12	1	1	8	2
Тема 7. Відбір показників (Big Data) для побудови емпіричних моделей	18	1	1	14	2
Тема 8. Конструювання емпіричних прогностичних моделей, оцінювання їх якості	16	1	1	12	2
Тема 9. Прогнозування одновимірних процесів, оцінювання якості	8	1	1	6	
Тема 10. Прогнозування багатовимірних процесів, оцінювання якості	12	1	1	10	
Разом за модулем 2	66	5	5	50	6
Всього годин:	120	10	8	88	14

Змістовий модуль 1. Методологічні та організаційно-методичні засади моделювання та прогнозування соціальних процесів

Тема 1. Методологічні основи прогнозування соціальних процесів

Сутність соціальної прогностики, її понятійний апарат. Прогноз як наукове передбачення. Основні цілі та завдання прогнозування соціальних процесів.

Прогностичні принципи та ефекти. Обґрунтовані прогнози та псевдопрогнози. Основні методологічні прогностичні принципи: оптимізму, майбутнього, актуалізму. Основні методичні прогностичні принципи. Методичні псевдо прогностичні принципи. Види соціальних прогнозів. Поняття прогностичного ефекту. Прямі та зворотні прогностичні ефекти. Види конструктивних прогнозів і прямих прогностичних ефектів.

Типологія прогнозів. Природознавче і соціальне прогнозування. Види природознавчих прогнозів. Види та призначення соціальних прогнозів. Види прогнозів за часом випередження, за ступенем детермінованості та за способом прогнозування. Типи прогнозів за цільовим критерієм: пошукові та нормативні. Типи прогнозів за критерієм співвідношення з різними формами конкретизації управління.

Тема 2. Основні методи соціального прогнозування

Характеристика основних методів соціального прогнозування. Фактографічні методи прогнозування: фактографічний, статистичний, екстраполяції, інтерполяції, аналогії, па тентовий, цитатно-індексний. Експертні методи прогнозування: генерації ідей, інтерв'ю, матричний, дельфійський, аналітичний, морфологічний аналіз,

синоптичний. Якісні методи прогнозування: ізольованого еволюційного ряду, історичної аналогії, провідної еволюційної форми, багатокomпонентної побудови. Кількісні методи прогнозування: ізольованої динамічної екстраполяції, часового лагу, екстрапольованої кривої випередження, опорного показника.

Тема 3. Соціально-інформаційні показники

Види показників. Методологічні проблеми відбору, побудови та використання різних груп і типів соціальних показників. Показники способу життя в інформаційних моделях. Прогностичні показники, засновані на аналізові реклами. Система технологічного оцінювання та інформаційні принципи глобальної моделі. Інформаційне забезпечення прогнозування соціально-економічних, соціально-політичних тощо процесів в Україні. Прогнозування соціально-економічного розвитку та рівня життя населення. Сутність демографічного прогнозу та його значення для економічного і соціального прогнозування. Модель прогнозування чисельності населення. Прогноз зайнятості населення.

Тема 4. Методи і моделі прогнозування з використанням Big Data

Прогнозування глобальних соціальних змін. Основні глобальні сфери людської діяльності: екологічна, соціальна, економічна. Можливі сценарії розвитку людства: інерційний, ультра тоталітарний, трансформаційний.

Стратегічна розвідка. Роль інформаційної культури в стратегічній розвідці. Інформаційні технології і система управління. Побудова і реалізація стратегії бізнесу. Моделювання і складний аналіз ресурсів. Глобальні стратегії бізнесу.

Тема 5. Прогнозування соціально-політичних, соціально-економічних та соціокультурних процесів: локальний та глобальний виміри

Основні напрями прогнозування суспільства. Прогнози майбутнього планети та цивілізації. Варіанти моделей світу. Геополітичні прогнози. Національне стратегічне прогнозування. Соціальні проблеми майбутнього. Суспільний устрій, бідність, демографія, нова ідентичність. Проблема реалізації майбутнього. Нормативне прогнозування та його можливості. Побудова прогностичних технологій та стратегій розвитку.

Аналіз і прогноз. Прогнозування глобальних соціальних змін. Механізм прогнозування стратегічних змін у державній політиці. Стратегічний кількісний аналіз процесів соціально-економічного розвитку держави.

Змістовий модуль 2. Моделювання та прогнозування соціальних процесів

Тема 6. Методологія моделювання соціальних процесів

Поняття моделювання, різновиди моделювання. Природа соціальних процесів. Сутність та специфіка управління соціальними процесами. Сутність, зміст і функції моделей та моделювання. Особливості моделювання соціальних процесів. Види

моделювання. Вимоги до моделі соціального об'єкту. Етапи комп'ютерного моделювання. Застосування моделювання та прогнозування в соціальній сфері.

Формулювання мети і завдань моделювання. Відбір ознак для побудови моделі. Виявлення прихованих факторів. Методи моделювання. Застосування експертного опитування в процесі моделювання та прогнозування.

Тема 7. Відбір показників (Big Data) для побудови емпіричних моделей

Ресурси з Big Data, банки даних, їх пошук, спосіб «викачування», збору. Національні / міжнародні, державні / недержавні, конфіденційні / не конфіденційні, офіційні / неофіційні тощо дані. Відкриті, закриті ресурси, спосіб отримання даних. Законодавча база щодо отримання і оприлюднення таких даних. Візуалізація даних, їх обробка та аналіз.

Способи побудови емпіричних моделей: статистичних, мережевих, причинно-наслідкових. Програми з обробки Big Data відповідно до типу моделей.

Тема 8. Конструювання емпіричних прогностичних моделей, оцінювання їх якості

Способи конструювання прогностичних моделей. Основні етапи. Вибір моделі: статистична, мережева, причинно-наслідкова, основних показників, збір даних. Множинність емпіричних моделей, пошук адекватних моделей, множинність результатів. Насичені, ненасичені моделі. Моделювання соціальної динаміки. Трендові моделі.

Моделювання соціальної реальності. Соціальна сфера суспільства як об'єкт моделювання. Специфіка соціальних моделей. Класифікація соціальних моделей. Моделювання соціальної структури суспільства, моделі соціальної стратифікації. Моделі екологічної безпеки та соціоекологічної реабілітації. Соціальна політика як сфера та об'єкт моделювання. Моделі соціального захисту різних верств населення. Проблема адаптації особистості до суспільних умов і побудова моделей адаптації. Моделі інституційної релігійності, благодійності, соціального самопочуття тощо.

Тема 9. Прогнозування одновимірних процесів, оцінювання якості

Лінійні процеси. Прогнозування на основі часових рядів. Поняття тренду. Особливості короткострокового прогнозування. Прогнозування методом ковзної середньої. Метод експоненційного згладжування та його різноманітні форми. Аналітичне вимірювання тренду як метод середньострокового прогнозування. Регресійні моделі, їх переваги та недоліки. Лінійні та нелінійні регресії.

Сутність і різновиди експертних методів. Методи індивідуального і групового експертного оцінювання. Організація і проведення експертного оцінювання. Види експертних оцінок. Визначення кількісних параметрів та аналіз показників експертного опитування: оцінка ступеню узгодженості думок та аналіз результатів опитування експертів.

Тема 10. Прогнозування багатовимірних процесів, оцінювання якості

Поняття багатовимірної моделі, рівнів аналізу. Математичні методи побудови багатовимірних моделей, прогностична спроможність, оцінювання якості.

Верифікація та контроль прогнозу. Критерії визначення якісного прогнозу. Апостеріорна та апріорна якість прогнозу. Надійність прогнозу. Оцінювання адекватності, точності, незміщеності та ефективності прогнозів. Адаптація як спосіб коригування моделей прогнозування. Поняття комбінованого прогнозу. Алгоритм об'єднання окремих прогнозів. Методи об'єднання прогнозів: дисперсійно-коваріаційний, регресійний.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Метод моделювання та його роль у пізнанні та практиці.
2. Генезис системності та її роль у суспільстві.
3. Соціальні об'єкти та їх моделювання.
4. Інституційні об'єкти, їх ознаки.
5. Поняття і класифікація соціальних процесів.
6. Соціальні спільноти як об'єкти моделювання.
7. Соціальна спільнота як об'єкт моделювання.
8. О. О. Богданов і Людвіг фон Берталанфі — основоположники теорії систем.
9. Розвиток системних ідей у ХХ ст.
10. Сутність і основні характеристики системності.
11. Історія виникнення і становлення системного підходу.
12. Сутність синергетики та зростання її ролі пізнанні.
13. Кризи та їх моделювання.
14. Характеристика основних підсистем суспільства.
15. Категоріальний апарат системного підходу.
16. Структурний аспект системи.
17. Проблеми організації системи.
18. Функціонування і розвиток систем.
19. Системи в перехідних і критичних станах.
20. Характеристика основних напрямів соціальної прогностики.
21. Принципи прогнозування.
22. Моделювання процесів глобалізації.
23. Методи соціального прогнозування та їх можливості.
24. Суспільство майбутнього та його ознаки.
25. Основні різновиди методів прогнозування та їх характеристика.
26. Характеристика основних різновидів прогнозу.
27. Об'єктивні та суб'єктивні засади прогнозування.
28. Етапи та технологія прогнозування.

29. Співвідношення соціального прогнозування та планування.
30. Римський клуб та його прогнози.
31. Перспективи розвитку основних сфер суспільства.
32. Майбутнє держави та державного управління.
33. Майбутнє соціальної сфери суспільства.
34. Проблеми людини в майбутньому.
35. Духовність та релігійність у майбутньому.
36. Культура і духовність майбутнього.
37. Зміни геополітичної конфігурації світу.
38. Проблема ресурсів у майбутньому.
39. Загрози та ризики майбутнього.
40. Прогнози перспектив розвитку України.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ (табл. 4). Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 3

Поточний контроль (макс = 40 балів)										Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 1	Модуль 2	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	20	40	100
-	-	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні джерела

1. Воронкова В. Г. Соціально-економічне прогнозування : навч. посіб. для студ. вnz / В. Г. Воронкова. – К.: Професіонал, 2004. – 284 с.
2. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. – К.: Генеза, 2006. – 400 с.
3. Довгаль А. Економіко-математичне моделювання соціальних процесів на підприємствах роздрібної торгівлі / А. Довгаль // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету: Науково-практичний журнал – Київ, 2011. – № 6. – С. 14–23.
4. Ковалева Л. Н. Многофакторное прогнозирование на основе рядов динамики / Л. Н. Ковалева. – Москва: Статистика, 1980. – 102 с.
5. Косолапов В. В. Методология социального прогнозирования / В. В. Косолапов. – Киев: Вища школа, 1981. – 312 с.
6. Кривуца В. Г. Імітаційне моделювання та прогнозування / В. Г. Кривуца. – Київ, 1999. – 150 с.
7. Матвієнко В. Я. Прогностика. Прогнозування соціальних та економічних процесів. Теорія. Методика. Практика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Я. Матвієнко. – Київ: Українські пропілеї, 2000. – 484 с.
8. Плотинский Ю. М. Теоретические и эмпирические модели социальных процессов. – М.: Издательская корпорация “Логос”, 1998. – 280 с.
9. Плотинский Ю. М. Модели социальных процессов : Учебное пособие для высших учебных заведений / Ю. М. Плотинский. – М.: Логос, 2001. – 296 с.
10. Рабочая книга по прогнозированию / редкол. И. В. Бестужев-Лада (отв. ред.). – Москва: Мысль, 1982. – 430 с.: ил.
11. Сафронова В. М. Прогнозирование и моделирование в социальной работе / В. М. Сафронова. – М.: Academia, 2002. – С. 164–174.

Додаткові джерела

1. Афонін Е. А. Велика розтока (Глобальні проблеми сучасності: соц. іст. аналіз) / Е. А. Афонін, О. М. Бандурка, А. Ю. Мартинов. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 352 с.
2. Васильєв В.М. Методи прогнозування й оцінки ймовірності конфліктів при польоті літаків на маршрутах // Вісник Національного авіаційного університету. – Київ, 2004. – : № 2 (20). – С. 24–29.
3. Горшков М. Прикладная социология: Учебное пособие для вузов / М. Горшков, Ф. Шереги. – М.: Центр социального прогнозирования, 2003. С. 178–232.
4. Данилов И. Н. Социология власти: теория и практика глобализма / И. Н. Данилов. – Мн.: Университетское, 2001. – 447 с.
5. Ньюмен Л. Полевое исследование / Л. Ньюмен // Социологические исследования. – 1999. – № 4. – С. 110–121.

6. Радаев В. В. Как организовать и представит исследовательский проект: 75 простых правил / В. В. Радаев. – М.: ГУ-ВШЭ. ИНФРО-М, 2001.

7. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів : монографія [Воловик В. І., Лепський М. А., Гугнін Е. А. та ін.]; за заг. ред. М. А. Лепського. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 428 с.

Електронні ресурси

1. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ipiend.gov.ua>

2. Інститут світової економіки і міжнародних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iweir.org.ua/>

3. Інститут регіональних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irr.lviv.ua/>

4. Інститут економічного прогнозування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iep.i-c.com.ua/>

5. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>

6. Український центр політичного менеджменту («Журнал «Політичний менеджмент»). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua>

7. Інститут глобальних стратегій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://igls.com.ua>

8. Український незалежний центр політичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua>

9. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icps.kiev.ua>

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Письмовий екзамен.

1. Поняття моделі, основні різновиди моделей.
2. Характеристика основних різновидів моделей.
3. Якісне моделювання та його проблеми.
4. Формально-математичні методи моделювання соціальних процесів.
5. Специфіка моделювання соціальних об'єктів.
6. Поняття соціального об'єкта. Основні різновиди соціальних об'єктів.
7. Особливості інституційного моделювання.
8. Специфіка моделювання соціальних процесів.
9. Поняття і класифікація соціальних процесів.
10. Моделювання соціальної динаміки.
11. Висхідні та низхідні процеси та їх моделювання.

12. Системний підхід в моделюванні соціальних систем.
13. Загальна характеристика системної методології.
14. Типологія структур системи. Структурний аспект системи.
15. Функціонування та розвиток систем. Проблеми організації системи.
16. Системи в перехідних і критичних станах.
17. Системне моделювання: принципи, напрями та проблеми.
18. Структурно-функціональне моделювання: сутність та можливості.
19. Синергетика як наука і метод моделювання. Основні положення.
20. Моделювання перехідних процесів. Сутність та основні характеристики.
21. Моделювання нестійких рівноваг.
22. Кризи та їх моделювання.
23. Моделювання соціальних систем в екстремальних ситуаціях.
24. Діяльнісний підхід до моделювання соціальних процесів.
25. Ситуаційне моделювання та метод Case study.
26. Моделювання процесів трансформації поставторитарного суспільства.
27. Сутність та проблеми реформування українського суспільства.
28. Сутність соціальної прогностики та її понятійний апарат.
29. Перехідні процеси сучасного суспільства.
30. Етапи та технологія прогнозування.
31. Основні різновиди методів прогнозування та їх характеристика.
32. Теоретичні засади соціального прогнозування.
33. Об'єктивні основи соціального прогнозування.
34. Закони та закономірності як об'єктивна основа прогнозування.
35. Класифікація прогнозів.
36. Категоріальний апарат прогностики.
37. Нормативне прогнозування та його можливості.
38. Пошукове прогнозування та його можливості.
39. Принципи прогнозування.
40. Роль інформації в процесах прогнозування.
41. Співвідношення соціального прогнозування та планування.
42. Прогнозні ефекти.
43. Методи соціального прогнозування та їх можливості.
44. Фактографічні методи прогнозування.
45. Експертні методи прогнозування.
46. Кількісні методи прогнозування.
47. Якісні методи прогнозування.
48. Моделювання процесів глобалізації.
49. Технології, наука, інформація майбутнього.
50. Майбутнє соціальної сфери суспільства.
51. Культура і виклики глобалізації.
52. Зміни геополітичної конфігурації світу.
53. Проблема реалізації майбутнього.

54. Римський клуб та його прогнози.
55. Прогнозування глобальних соціальних змін.
56. Перспективи розвитку основних сфер суспільства.
57. Загрози та ризики майбутнього. Проблема забезпечення гарантій.
58. Прогнози перспектив розвитку України.
59. Перспективи європейської та євроатлантичної інтеграції України.
60. Перспективи розвитку громадянського суспільства та демократії в Україні.